

Toimenpideoite TPA 5/2021 vp

Ano Turtiainen at

Toimenpideoite pakkorokotusten estämisestä

Eduskunnalle

Koronapandemia on saattanut kansat ja hallitukset hysteriseen tilaan ja maailmantalouden sekaisin, mikä on aiheuttanut valitettavia ylilyöntejä asian hallinnan suhteen. Tämä toimenpideoite liittyy tartuntatautilakiin ja erityisesti sen 48 §:ään ja kiinnittää huomiota yhteen huoleen: kansalaisten ja erityisesti terveydenhoitohenkilökunnan oikeuteen oman kehonsa koskemattomuuteen ja itsemääräämisoikeuteen rokotusten suhteen.

Aloitteella pyritään estämään mahdollisesti suunnitteilla olevat pakkorokotuskampanjat. On väärin, jos esimerkiksi sairaanhoitajien on pakko ottaa koronaa vastaan huonosti tutkittuja ja potentiaalisesti haitallisia ja jopa tarpeettomia rokotteita valtiojohdon koronapaniikin johdosta.

Tarkoituksena on myös herättää laaja-alaista ja moniammatillista sekä valtakunnallista keskustelua aiheesta. Nyt WHO on määritellyt pandemiaksi minkä tahansa maailmanlaajuisen flunssanomaisen taudin, jonka avulla ihmiset ja valtiot voidaan velvoittaa rajoitustoimiin ja laaja-alaisiin, lähinnä lääketehaita hyödyttäviin rokotekampanjoihin. Rokotekomplikaatiot jäisivät pääsääntöisesti yksilön vastuulle, mutta lääketehaita, THL ja valtio olisivat irti näistä vastuista, vaikka samalla velvoittaisivat ihmisiä rokottautumaan. Tämä on eettisesti vakavalla tavalla ihmisen itsemääräämisoikeutta ja oman kehon koskemattomuutta vastaan.

Sairaanhoitajia on pakotettu varoituksin eli käytännössä irtisanomisuhalla rokottautumaan. Koronaviruksen covid-19 aiheuttama kuolleisuus, oireet, tarttuvuus tai taudinkuva eivät eroa merkittävästi kausi-influenssoista tai aiemmista koronavirusepidemioista, joita ilmenee vuosittain. Taudin torjunnassa on tehty suhteettomia torjuntatoimia, joilla ei ole ollut vaikutusta viruksen leviämiseen. Viimeisimpänä toimenpiteenä ajetaan rokotuksia, joita tehdään täysin uudentyyppisillä nopeasti kehitetyillä rokotteilla, joiden pitkäaikaisvaikutuksia ei vielä tunneta. Painostus rokotteiden ottamiseen kohdistuu erityisen voimakkaasti terveydenhuollon ammattilaisista hoitajiin. Myös lääkärikunnassa on ilmennyt huolestumista asian suhteen.

Perustuslain 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Liikkumisvapaudesta on säädetty perustuslain 9 §:ssä.

Perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 309/1993 vp) todetaan, että perustuslain 7 §:n piiriin kuuluva henkilökohtainen vapaus on luonteeltaan yleisperusoikeus, joka suojaa paitsi ihmisen fyysisistä koskemattomuutta myös hänen tahdon-

Toimenpideoite TPA 5/2021 vp

vapauttaan ja itsemääräämisoikeuttaan. Säännöksellä on läheinen yhteys myös perustuslain 10 §:ssä turvattuun yksityiselämän suojaan. Kyseisen hallituksen esityksen mukaan:

Yksityiselämän suoja lähtee siitä, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. Yksityiselämän piirin tarkka määrittäminen on vaikeaa. Siihen kuuluu muun muassa yksilön oikeus määrätä itsestään ja ruumiistaan.

Ihmisellä on siis perustuslain takaama itsemääräämisoikeus omaan kehoonsa, ja tämä koskee myös terveydenhuollon henkilöstöä ilman, että heihin kohdistetaan minkäänlaista painostusta irtisanomis- tai lomautusuhalla tai muilla pakko- tai painostuskeinoilla. Sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteessa 60/2018 todetaan seuraavaa:

Työntantajien pitää muistaa, että Suomessa rokotusten ottaminen on aina vapaaehtoista. Lakia on tulkittu vastoin sen tarkoitusta, mikäli pykälän perusteella uhkaillaan irtisanomisella, jos kieltäytyy rokottamisesta. Lain velvoite koskee työskentelyä sellaisissa asiakas- ja potilastiloissa, joissa hoidetaan tartuntatautien vakaville seuraamuksille alttiita potilaita. Laissa on pyritty rajaamaan ne paikat, joissa vaikeimmin sairaita hoidetaan. Pykälää ei suinkaan ole tarkoitettu sovellettavaksi kaikissa tiloissa, joissa käyvät ihmiset voivat sinänsä levittää infektioita.

Lisäksi tässä aloitteessa viitataan erityisesti eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisuun EOAK/1678/2018 ja sen vankasti lakeihin pohjautuviin perusteluihin. Asia koskee Kuopion yliopistollisen sairaalan laitonta linjausta, jonka mukaan kaikki työntekijät määrättiin ottamaan influenssarokote. Jos työntekijä ei ottaisi rokotetta, hän saisi kirjallisen varoituksen, ja kahden varoituksen jälkeen hänet irtisanottaisiin. Työnantaja siis luokitteli influenssarokotuksesta kieltäytymisen vakavaksi virkasuhteeseen liittyväksi rikkomukseksi. Näkemys oli oikeusasiamiehen mielestä virheellinen, ja kantelijan perusoikeuksia oli loukattu. Ratkaisun perustelujen mukaan:

Tartuntatautilain 48 §:ssä tarkoitettujen rokotusten ottaminen on vapaaehtoista. Perustuslain 7 ja 10 §:stä sekä potilaslain 6 §:stä johtuu, että työntekijällä on oikeus päättää näiden rokotusten ottamisesta. Sen sijaan tartuntatautilain 48 § velvoittaa työnantajaa huolehtimaan siitä, että sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköiden asiakas- ja potilastiloissa, joissa hoidetaan lääketieteellisesti arvioituna tartuntatautien vakaville seuraamuksille alttiita asiakkaita tai potilaita, käytetään työntekijöitä, joilla on säännöksessä tarkoitettu rokotussuoja ja vain erityisestä syystä henkilöitä, joilla on puutteellinen rokotussuoja.

Varoituksen antaminen tulee kysymykseen viranhaltijalain sanamuodon mukaan vain virkasuhteesta johtuvien velvollisuuksien rikkomisen tai niiden laiminlyönnin seurauksena. Rokotuksesta kieltäytyminen ei merkitse virkasuhteesta johtuvien velvollisuuksiensa täyttämisen laiminlyöntiä tai velvollisuuksien rikkomista. Rokottamattomuus sinällään ei voi olla varoituksen antamisen peruste. Rokottamattomuutta ei voida oikeudellisesti kestäväällä tavalla käyttää perusteena varoitukselle edellä mainittujen perusoikeuksien käytön johdosta. Kun muita perusteita ei esitetty, kantelijan perusoikeuksia loukattiin. Kirjallinen varoitus on ankara työnjohdollinen seuraus perusoikeuden käytöstä, koska siihen liittyy irti-

Toimenpidealoite TPA 5/2021 vp

sanomisuhka. Ankaruutta korostaa myös se, että viranhaltija ei voi erikseen valittaa varoituksesta tuomioistuimeen.

Ministeriön edellä mainitussa tiedotteessa muistutetaan työnantajia rokotusten ottamisen vapaaehtoisuudesta ja todetaan lakia tulkitun sen tarkoituksen vastaisesti, mikäli tartuntatautilain 48 §:n perusteella uhkaillaan irtisanomisella, jos työntekijä kieltäytyy rokottamisesta. THL:n edellä mainittujen ohjeiden mukaan tartuntatautilain perusteella ei ole tarkoitus irtisanoa ketään. Ministeriön tiedotteessa ja Kuntainfossa todetaan, että tartuntatautilaki ei muuta palvelussuhdetta koskevaa lainsäädäntöä eikä muita työelämässä normaalisti noudatettavia menettelytapoja.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tartuntatautilain ja erityisesti sen 48 §:n selkeyttämiseksi niin, että pakkorokotuksia ei kansalaisille eikä terveydenhoitohenkilökunnalle sen perusteella suoriteta eikä myöskään minkään muun lain — esimerkiksi valmiuslain — perusteella.

Helsingissä 2.2.2021

Ano Turtiainen at